

Kommunledningskontoret
Tjänsteskrivelse till kommunstyrelsen

Datum:
2022-11-15

Diarienummer:
KSN-2022-02766

Handläggare:
Linda Ahlford, Andreas Kanellopoulos

Yttrande över Naturvårdsverkets redovisning Ansvar för kommunalt avfall för vissa enskilda avfallsströmmar

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. **att** avge yttrande till miljödepartementet i enlighet med ärendets **bilaga 1**.

Ärendet

Miljödepartementet har remitterat Ansvar för kommunalt avfall för vissa enskilda avfallsströmmar till Uppsala kommun för yttrande senast 30 december 2022.

I skrivelsen redovisas Naturvårdsverkets regeringsuppdrag att analysera om ansvaret för kommunalt avfall bör förändras avseende vissa enskilda avfallsströmmar. Tre förslag presenteras som innebär ett ändrat kommunalt ansvar vad avser detaljhandelns avfall, använt matfett samt utgrävd jord med invasiva främmande arter.

Sammantaget föreslås kommunen framföra att:

- utredningen i fråga om detaljhandelns avfall har fokuserat på förslag och effekter som främst tillgodoser enskilda näringsidkare och att flera konsekvenser (ekonomiska och miljömässiga) behöver beaktas i den fortsatta beredningen som leder till effekter med den samlade miljö- och samhällsnyttan i fokus.
- använt matfett fortsatt bör omfattas av det kommunala ansvaret.
- kommunen ställer sig positiv till förslaget om ett tydligare kommunalt ansvar för massor med invasiva främmande arter, men vill här påtala att viss anpassning kommer att krävas.

Redovisningen kan läsas i sin helhet på [regeringens hemsida](#).

Beredning

Ärendet har beretts av kommunledningskontoret i samråd med Uppsala Vatten och Avfall AB samt Uppsalahem AB. Även miljöförvaltningen har beretts möjlighet att inkomma med synpunkter.

Föredragning

Begreppet kommunalt avfall ersatte begreppet hushållsavfall vid genomförandet av avfallsdirektivet den 1 augusti 2020. Införandet av begreppet kommunalt avfall har inneburit att kommunerna har fått ett utökat ansvar för insamling och behandling av avfall. Vidare har det lett till oklarheter för vissa avfallsströmmar gällande vad som omfattas av begreppet och vem som ansvarar för avfallet i förhållande till hur det var tidigare.

Naturvårdsverket har analyserat ett urval av avfallsströmmar i syfte att undersöka om det är lämpligt att ändra ansvaret för dessa. Myndigheten föreslår att ansvaret för tre avfallsströmmar ska förändras, vilket genom författningsändringar i miljöbalken och avfallsförordningen innebär ett ändrat kommunalt ansvar:

- **Avfall från detaljhandeln:** Förslaget innebär en avgränsad valfrihet för butiker inom detaljhandeln, vilket innebär att de får möjlighet att välja om de vill hantera sitt avfall själva. Möjligheten till valfrihet innebär att kommunen fortsättningsvis har ett ansvar och att de aktörer som inte vill ta hand om sitt eget avfall inte heller behöver göra det.
- **Använt matfett:** Förslaget innebär att insamling och behandling av använt matfett från yrkesmässiga verksamheter undantas från det kommunala ansvaret.
- **Utgrävd jord med invasiva främmande arter:** Förslaget innebär att kommunerna får ett tydligt ansvar för utgrävda massor med invasiva främmande arter från hushållen.

I yttrandet ställer sig Uppsala kommun generellt positiv till att ansvarsfördelningen ses över för olika avfallsströmmar där det finns oklarheter. I yttrandet lämnas framför allt synpunkter som kommunen bedömer att utredaren inte i tillräcklig grad beaktat.

Yttrandet innehåller synpunkter som syftar till att belysa de ekonomiska konsekvenser som föreslagna lagändringar skulle kunna medföra för kommunerna. Samtliga tre förslag bedöms innebära risk för ökade kostnader för kommunerna till följd av; osäkerhet kring avfallsmängder från detaljhandel vilket kräver viss beredskap, risk för negativ och därmed kostnadsdrivande påverkan på avfallnätet samt kostnader förknippade med anpassningar gällande hantering av utgrävda massor med invasiva främmande arter.

Uppsala kommun föreslår att man beaktar nämnda konsekvenser i den fortsatta beredningen och understryker i yttrandet att finansieringsprincipen ska gälla när staten ålägger kommunerna nya arbetsuppgifter och ansvar. Det påpekas att förslagen kan medföra större ekonomiska konsekvenser än vad utredaren presenterar.

Vidare framför Uppsala kommun synpunkten att utredaren inte i tillräckligt stor utsträckning beaktat praktiska konsekvenserna som kan uppstå vid olika typer av hämtställen som ett resultat av ökad valfrihet gällande detaljhandelns avfall. I yttrandet påtalas att den ökade valfriheten kan innebära behov av separata lösningar för avfall, vilket skulle kunna innebära ökade kostnader för

fastighetsägare. Utifrån de fysiska förutsättningarna i de enskilda områdena kan det vara enklare eller mer komplext att ge näringsidkarna möjlighet till valfrihet.

Uppsala kommun ser idag problem och kostnader förknippade med att avfallsrör sätts igen till följd av att fett spolats ner i avloppen. Gällande förslaget om att undanta använt matfett från det kommunala ansvaret påtalar Uppsala kommun vikten av ett samlat kommunalt ansvar för spillfett och fett från fettavskiljare, vilket bedöms ge större möjlighet att förebygga och hantera problem i avloppsnätet. Det kommunala ansvaret tydliggjordes vid införandet av avfallsdirektivet 2020 och kommunen menar i yttrandet att det även fortsatt bör omfattas av ett kommunalt ansvar. En ändring i det kommunala ansvaret riskerar att bli kostnadsdrivande för kommunen.

I yttrandet betonas att både förslaget om detaljhandelns avfall och förslaget om använt matfett skulle kunna innebära fler tunga transporter, vilket varken ur miljösynpunkt eller säkerhetsynpunkt är önskvärt. Med utgångspunkt i det framförs att eventuella förändrade transportmönster och deras konsekvenser till följd av förslagen bör utredas vidare.

I yttrandet noteras vidare att förslaget gällande detaljhandel inte bedöms begränsa näringslivets möjligheter genom en ökad valfrihet. Enligt utredningen kommer verksamheter inte påverkas ekonomiskt av att använt matfett undantas från kommunalt ansvar. I yttrandet påtalas dock att taxekollektivet kan komma att belastas negativt vad gäller förslaget om valfrihet i detaljhandeln.

Uppsala kommun framför synpunkten att det är viktigt att beakta att en ändrad lagstiftning inte leder till ökade kostnader som påverkar företagen, i synnerhet småföretagen, negativt. Gällande ansvar för jordmassor med invasiva främmande arter som kommer från hushåll görs bedömningen att näringslivet inte påverkas av förslaget.

Uppsala kommuns synpunkter utvecklas vidare i ärendets **bilaga 1**.

Ekonomiska konsekvenser

Inte aktuellt i ärendet.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 15 november 2022.
- Bilaga 1, Yttrande över Naturvårdsverkets redovisning Ansvar för kommunalt avfall för vissa enskilda avfallsströmmar

Kommunledningskontoret

Joachim Danielsson
Stadsdirektör

Ingela Hagström
Utvecklingsdirektör och
biträdande stadsdirektör

Kommunstyrelsen
Yttrande

Miljödepartementet

Handläggare:
Linda Ahlford, Andreas Kanellopoulosm.remissvar@regeringskansliet.se
m.kemikalieenheten@regeringskansliet.se
Dnr: M2022/01775

Yttrande över Naturvårdsverkets redovisning Ansvar för kommunalt avfall för vissa enskilda avfallsströmmar

Uppsala kommun har mottagit Naturvårdsverkets redovisning gällande Ansvar för kommunalt avfall för vissa enskilda avfallsströmmar och inbjuds att inkomma med synpunkter kring de förslag till författningsändringar i Miljöbalken och avfallsförordningen som föreslås.

Myndigheten föreslår att ansvaret för tre avfallsströmmar ska förändras. Uppsala kommun är generellt positiva till att tydliggöra ansvaret för hanteringen av olika avfallsströmmar där ansvaret är otydligt. Kommunens synpunkter redovisas utifrån de tre förslagen.

Avfall från detaljhandeln

Förslaget innebär en avgränsad valfrihet för butiker inom detaljhandeln, vilket innebär att de får möjlighet att välja om de vill hantera sitt avfall själva. Uppsala kommun värnar näringslivet och ser att Naturvårdsverkets förslag, som innebär ökad valfrihet för företagen, är positivt utifrån ett näringslivsperspektiv. Samtidigt vill kommunen påtala risker för ekonomiska – och miljömässiga konsekvenser som kan komma att belasta kommuninvånarna och miljö.

Möjligheten till valfrihet innebär att kommunen fortsättningsvis har ett ansvar och att de aktörer som inte vill ta hand om sitt eget avfall inte heller behöver göra det. Då kommunerna skulle komma att ha ett ansvar för avfallet krävs kapacitet för att hämta större mängder avfall av samma typ från detaljhandeln. Valfriheten kommer att medföra en stor osäkerhet rörande vilka verksamheter som kommer att nyttja kommunens avfallstjänster och i vilken omfattning. Detaljhandels behov av kommunala avfallstjänster kan vara stort men även helt utgå. Kommunen kommer därmed att behöva ha beredskap för att kunna hantera detaljhandels eventuella avfall. Kommunen kommer inte att kunna garantera volymer för detaljhandeln i sina upphandlade avtal för avfallshantering vilket sannolikt kommer att medföra att antalet anbudsgivare minskar och att priserna för den garanterade volymen till hushållen prissätts väsentligt högre. Detta eftersom leverantörerna behöver få täckning för sina investeringskostnader och sin beredskap. Risk finns därmed att taxekollektivet i någon mening kommer att bekosta detaljhandels valfrihet.

Kommunen vill även påtala att utredningen inte i tillräcklig utsträckning belyst de praktiska konsekvenser som kan uppkomma vid olika typer av hämtställen som ett resultat av ökad valfrihet – fler aktörer och därmed behov av egna lösningar. Som exempel, det kommunala bostadsbolaget Uppsalahem samlokaliserar idag avfall från hushåll och verksamheter, och förslaget befaras i dessa fall leda till ökade kostnader och större miljöpåverkan. Idag erbjuder man lokalhyresgästerna möjligheten att använda de gemensamma miljöstugorna för vilka man betalar en avfallsavgift. Endast ett fåtal lokalhyresgäster har valt egna abonnemang. I de fall där lokalhyresgästen vill utnyttja möjligheten att kunna välja själv blir det flera praktiska frågor som behöver redas ut såsom utrymme för fler kärl och/eller enskilda utrymmen för hantering av avfall från detaljhandeln. Utifrån de fysiska förutsättningarna hos olika fastighetsägare och i de enskilda områdena kan det vara enklare eller mer komplext att ge näringsidkarna möjlighet till valfrihet. En utbyggnad av separat källsortering för olika lokalhyresgäster skulle sannolikt medföra kostnader för många fastighetsägare.

Dessutom bedöms förslaget, om det resulterar i fler aktörer som hämtar avfall från samma hämtställe, kunna innebära fler tunga transporter i anslutning till bostadsområden. Hur förändrade transportmönster kan komma att påverka såväl säkerhet som miljö på olika platser och olika typer av kommuner bör utredas vidare.

Uppsala kommun anser att utredningen har fokuserat på förslag och effekter som främst tillgodoser vissa enskilda näringsidkare. I stället för att fokusera på förslag som leder till effekter med den samlade miljö- och samhällsnyttan i fokus.

Använt matfett

Utredningen föreslår att insamling och behandling av använt matfett, även kallat spillfett, från yrkesmässiga verksamheter ska undantas från det kommunala ansvaret. Vi ser idag stora problem med att avfallsrör sätts igen till följd av att fett spolats ner i avloppen, vilket skapar kostnader. Uppsala kommuns bedömning är att ett kommunalt ansvar för både spillfett och fett från fettavskiljare ökar möjligheten att avgöra var felaktig hantering av använt matfett sker och därmed avhjälpa problemet. Kommunen är positiva till det utökade kommunala ansvaret för spillfett och fett från fettavskiljare, som tillkom vid införandet av avfallsdirektivet 2020, eftersom det ger ett samlat ansvar och hantering för dessa avfallsslag. Kommunen instämmer i Avfall Sveriges synpunkt att ansvaret redan idag är tydligt. Att nu ändra ansvaret igen skapar en osäkerhet. Den lagstiftning som nu finns är ny och kommunen anser att viss tid behöver ges till kommunerna för implementering av avfallsdirektivet.

Uppsala kommun instämmer i utredarens slutsats att en av miljökonsekvenserna av förslaget är att transporterna kan öka. Bedömningen är att det är ett troligt utfall även i Uppsala.

Sammantaget anser Uppsala kommun att använt matfett fortsatt bör omfattas av det kommunala ansvaret.

Utgrävd jord med invasiva främmande arter

Utredningens förslag om utgrävda massor med invasiva främmande arter från hushållen syftar till att tydliggöra kommunernas ansvar, utifrån att hanteringen idag ser olika ut i olika kommuner. I Uppsala tas redan idag invasiva växtarter om hand genom förbränning. För jordmassor med invasiva främmande arter finns idag ingen hantering och förslaget skulle innebära att en mottagandeplats skulle behöva anläggas för att kunna ta emot och hantera massorna.

Uppsala ställer sig positiva till förslaget utifrån att en kontrollerad hanteringen är av vikt för att säkerställa minskad spridning av invasiva främmande arter.

Ekonomiska konsekvenser

Uppsala kommun anser det väsentligt att påtala att förslagen bedöms innebära risk för ökade kostnader för kommunerna på grund av osäkerhet kring avfallsmängder från detaljhandel vilket kräver viss beredskap, risk för negativ påverkan på avfallnätet samt kostnader förknippade med anpassningar gällande hantering av utgrävda massor med invasiva främmande arter. Dessa aspekter behöver i hög grad beaktas i den fortsatta beredningen av förslagen och kommunen vill på denna punkt understryka att finansieringsprincipen alltid ska gälla när staten vill utöka, ändra eller överföra uppgifter till den kommunala nivån.

Konsekvenser för näringsliv

Förslaget om en ökad valfrihet gällande detaljhandelns avfall bedöms inte begränsa näringslivets möjligheter. Viktigt att beakta är att konsekvensen av ny lagstiftning inte leder till ökade kostnader som påverkar företagen, i synnerhet småföretagen, negativt.

Kommunstyrelsen

Erik Pelling
Ordförande

Sara-Carin Öhman
Sekreterare